

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Riigikogu
seadus
terviktekst
01.04.2022
Hetkel kehtiv
RT I, 22.12.2021, 37

Avaliku teenistuse seadus¹

Vastu võetud 13.06.2012

[RT I, 06.07.2012, 1](#)

jõustumine 01.04.2013, §-d 108–110 ja 136

jõustused 16.07.2012; § 110 lg 1¹jõustus 27.03.2013

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
05.12.2012	RT I, 20.12.2012, 3	01.01.2013, osaliselt 01.04.2013
14.03.2013	RT I, 26.03.2013, 1	01.04.2013, osaliselt 27.03.2013
14.03.2013	RT I, 26.03.2013, 2	01.04.2013
19.03.2013	RT I, 26.03.2013, 3	01.04.2013
29.01.2014	RT I, 18.02.2014, 1	01.08.2014
19.06.2014	RT I, 29.06.2014, 109	01.07.2014, Vabariigi Valitsuse seaduse § 107 ³ lõike 4 alusel asendatud ministrite ametinimetused alates 2014. aasta 1. juulil jõus olevast redaktsioonist.
19.11.2014	RT I, 13.12.2014, 1	01.01.2016, jõustumisaeg muudetud 01.07.2016 [RT I, 17.12.2015, 1]
25.11.2015	RT I, 17.12.2015, 1	20.12.2015, osaliselt 01.07.2016
13.04.2016	RT I, 06.05.2016, 1	01.01.2017
01.06.2016	RT I, 22.06.2016, 1	01.01.2018
28.09.2016	RT I, 06.10.2016, 1	16.10.2016, osaliselt 01.01.2017
17.05.2017	RT I, 24.05.2017, 6	01.02.2018
14.06.2017	RT I, 04.07.2017, 1	01.01.2018
14.06.2017	RT I, 04.07.2017, 2	01.01.2018
06.12.2017	RT I, 28.12.2017, 8	01.01.2018
17.10.2018	RT I, 26.10.2018, 1	01.04.2022
21.11.2018	RT I, 12.12.2018, 3	01.01.2019, osaliselt 22.12.2018
20.02.2019	RT I, 13.03.2019, 2	15.03.2019
16.12.2020	RT I, 04.01.2021, 4	01.01.2022
12.04.2021	RT I, 13.04.2021, 10	12.04.2021 - Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi otsus tunnistab avaliku teenistuse seaduse § 95 lõike 1 ja § 15 punkti 5 ning politsei ja piirivalve seaduse § 40 punkti 3 põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles need koostoimes kohustavad politseiametniku teenistusest vabastama, kui ta on kriminaalmenetluses kahtlustatav.
13.10.2021	RT I, 22.10.2021, 2	01.11.2021, osaliselt 01.04.2022; osaliselt muudetud [RT I, 22.12.2021, 3]
27.10.2021	RT I, 12.11.2021, 2	22.11.2021

1. peatükk

Üldsätted

§ 1. Seaduse reguleerimisala

Käesolev seadus sätestab avaliku teenistuse korralduse ja ametniku õigusliku seisundi.

§ 2. Seaduse kohaldamisala

(1) Käesolevat seadust kohaldatakse riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuse ametnikele ning käesolevas seaduses sätestatud juhtudel riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuse töötajatele.

(2) Politsei-, vangla-, pääste-, välis- ja prokuröriteenistuse ametnikele, tegevväelastele ja avaliku teenistuse teiste eriliikide ametnikele kohaldatakse käesolevat seadust eriseadustes sätestatud erisustega.

(3) Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, ei kohaldata käesolevat seadust:

- 1) Riigikogu liikmele;
- 2) Euroopa Parlamendi liikmele;
- 3) Vabariigi Presidendile;
- 4) Vabariigi Valitsuse liikmele;
- 5) kohtunikule;
- 6) õiguskantslerile;
- 7) riigikontrolörile;
- 8) riiklikule lepitajale;
- 9) kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu liikmele;
- 10) valla- või linnavalitsuse liikmele;
- 11) osavalla- või linnaosavanemale.

§ 3. Töösuhteid reguleerivate seaduste kohaldamine

(1) Ametnikele ei kohaldata töölepingu seadust, välja arvatud käesolevas seaduses sätestatud juhtudel.

(2) Töötajate töösuhteid ametiasutuses reguleerivad töölepingu seadus ja teised töösuhteid reguleerivad seadused.

(3) Käesoleva seaduse § 7 lõikes 6 nimetatud abistavaid või nõustavaid ülesandeid täitvatele isikutele ei kohaldata töölepingu seaduse § 10.

§ 4. Haldusmenetluse seaduse kohaldamine

Käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi.

§ 5. Avalik teenistus

Avalik teenistus on:

- 1) riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse avalik-õiguslik teenistus- ja usaldussuhe ametnikuga ametiasutuse ülesannete täitmiseks, mis on avaliku võimu teostamine;
- 2) riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse eraõiguslik töösuhe isikuga ametiasutuse ülesannete täitmiseks, mis on üksnes avaliku võimu teostamist toetav töö.

§ 6. Ametiasutus

(1) Ametiasutus on riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest finantseeritav asutus, kelle ülesanne on avaliku võimu teostamine.

(2) Riigi ametiasutus käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses on:

- 1) valitsusasutus Vabariigi Valitsuse seaduse tähenduses;
- 2) Riigikogu Kantselei;
- 3) Vabariigi Presidendi Kantselei;
- 4) Riigikontroll;
- 5) Õiguskantsleri Kantselei;
- 6) kohus;
- 7) soolise võrdõiglikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei.

(3) Kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus käesoleva paragrahvi lõike 1 tähenduses on:

- 1) valla- ja linnavolikogu kantselei;

- 2) valla- ja linnakantselei;
- 3) valla- ja linnavalitsus asutusena koos struktuuriüksustega;
- 4) osavalla- ja linnaosavalitsus asutusena;
- 5) valla- ja linnavalitsuse amet;
- 6) valla või linna ühisamet.

[RT I, 04.07.2017, 2- jõust. 01.01.2018]

§ 7. Ametnik ja töötaja

(1) Ametnik on isik, kes on riigiga või kohaliku omavalitsuse üksusega avalik-õiguslikus teenistus- ja usaldussuhtes.

(2) Ametnik nimetatakse käesoleva seaduse §-s 6 nimetatud ametiasutuses ametikohale, millel teostatakse avalikku võimu.

(3) Avaliku võimu teostamine käesoleva paragrahvi lõike 2 tähenduses on järgmiste ülesannete täitmine:

- 1) ametiasutuse juhtimine;
- 2) riikliku ja haldusjärelevalve teostamine, samuti siseauditi läbiviimine;
- 3) riigi julgeoleku ja põhiseadusliku korra tagamine;
- 4) alaliselt riigi sõjaline kaitsmine ja valmistumine selleks;
- 5) süütegude menetlemine;
- 6) Eesti Vabariigi diplomaatiline esindamine välissuhtlemises;
- 7) Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Riigikontrolli, õiguskantsleri ja kohtute põhiülesannete täitmiseks vajalike otsuste tegemine, nende sisuline ettevalmistamine või rakendamine;
- 8) Vabariigi Valitsuse, kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu, valla- või linnavalitsuse ja ametiasutuse pädevuses olevate poliitikat kujundavate otsuste sisuline ettevalmistamine või rakendamine;
- 9) tegevus, mida ei saa avaliku võimu kindlustamise ja arendamise huvides anda ametiasutusega üksnes eraõiguslikus suhtes oleva isiku pädevusse.

(4) Töötaja võetakse käesoleva seaduse §-s 6 nimetatud ametiasutuses töökohale, millel ei teostata avalikku võimu, vaid tehakse üksnes avaliku võimu teostamist toetavat tööd. Töötaja töötab töölepingu alusel.

(5) Töötamine käesoleva paragrahvi lõike 4 tähenduses on eelkõige:

- 1) raamatupidamine;
- 2) personalitöö;
- 3) asjaajamistöö;
- 4) hankespetsialistide tegevus;
- 5) haldustöötajate tegevus;
- 6) infotehnoloogide tegevus;
- 7) muud avaliku võimu teostamist toetavad tööd.

(6) Avalikku võimu teostavaks ei loeta ka isikut, kes täidab Riigikogu esimehe, aseesimehe või fraktsiooni, peaministri, ministri, volikogu esimehe või aseesimehe või fraktsiooni, vallavanema või linnapea või valla- või linnavalitsuse liikme juures abistavaid või nõustavaid ülesandeid kuni nimetatud isiku volituste või fraktsiooni tegevuse lõppemiseni. Selline abistavaid või nõustavaid ülesandeid täitev isik teeb tööd tähtajalise töölepingu alusel.

§ 8. Teenistukoht ja teenistusgrupp

(1) Teenistukoht on ametiasutuse koosseisus ettenähtud ameti- või töökoht.

(2) Teenistusgrupp käesoleva seaduse tähenduses on valdavas osas sarnaste teenistus- või tööülesannetega teenistuskohdade grupp, mis on jaotatud tasemeteks vastavalt täidetavate ülesannete iseloomule.

§ 9. Avaliku teenistuse arendamine

(1) Rahandusministeerium juhib avaliku teenistuse arendamist.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesande täitmiseks Rahandusministeerium:

- 1) analüüsib avalikku teenistust reguleerivate õigusaktide rakendamise praktikat, nõustab neis küsimustes ametiasutusi ning vastab märgukirjadele ja selgitustaotlustele;
- 2) koondab, vahendab ja analüüsib teavet avaliku teenistuse arendamise ja juhtimise kohta, annab sellealaseid selgitusi, kujundab sellekohaseid seisukohti ning koostab soovituslikke juhendeid;
- 3) korraldab riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu haldamist.

(3) Rahandusministeerium haldab avaliku teenistuse kesksel veebilehel.

§ 10. Vabariigi Valitsuse määruste kehtestamine

(1) Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega:

- 1) ametnike haridusele, töökogemusele ja võõrkeelte oskusele esitatavad nõuded, mis on vajalikud teenistusülesannete täitmiseks;
- 2) ametnike värbamise ja valiku korra;
- 3) ametnike koolituse korra;
- 4) riigi ametiasutuste teenistuskohdade koosseisude kehtestamise korra, teenistuskohdade klassifikaatori ja teenistuskohdade liigitamise korra;
- 5) palgajuhendi koostamise ja palgakomponentide määramise korra;
- 6) riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogusse andmete esitamise ja arvestuse toimingute teostamise korra.

(2) Vabariigi Valitsus kehtestab ministeeriumi kantsleri, asekancleri, Riigikantselei direktori, ameti ja inspeksiooni peadirektori ning teiste samas määruces nimetatud valitsusasutuste juhtidele esitatavad nõuded, nende värbamise ja valiku ning arendamise ja hindamise korra määrusega.

(3) Vabariigi Valitsus võib kehtestada riigi ametiasutuse, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud ametiasutuse töötajate töölepingu tingimused määrusega.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–5 nimetatud Vabariigi Valitsuse määrused on Riigikogu Kantseleile, Vabariigi Presidendi Kantseleile, Riigikontrollile, Õiguskantsleri Kantseleile, kohtutele ja kohaliku omavalitsuse üksustele soovituslikud. Riigikogu Kantseleis, Vabariigi Presidendi Kantseleis, Riigikontrollis, Õiguskantsleri Kantseleis, kohtutes ja kohaliku omavalitsuse üksuses lähtutakse käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–5 nimetatud kordade kehtestamisel käesolevast seadusest.

§ 11. Ametiasutuse teenistuskohdade koosseis ja liigitamine teenistusrühmadeks

(1) Ametiasutuse teenistuskohdade koosseis määratakse kindlaks vähemalt ametiasutuse teenistuskohdade jaotus ameti- ja töökohtadeks, nimetused, teenistuskoha tähtaegsus ja koormus.

(2) Ministeeriumi ja Riigikantselei teenistuskohdade koosseisu kehtestab vastavalt minister või tema volitatud kancler või riigisekretär.

(3) Ministeeriumi valitsemisalas oleva ametiasutuse teenistuskohdade koosseisu kehtestab **minister või tema volitatud ametiasutuse juht**.

(4) Ministeeriumi, ministeeriumi valitsemisalas oleva ametiasutuse ja Riigikantselei teenistuskohdade liigituse teenistusrühmadeks kehtestab vastavalt käesoleva paragrahvi lõikes 2 või 3 **nimetatud isik või tema volitatud isik**. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kancleri teenistuskohdade koosseisu ja teenistuskohdade liigituse teenistusrühmadeks kehtestab soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik.

(5) Kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuse teenistuskohdade koosseisu kehtestab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu. Kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu võib delegeerida valla- või linnavalitsusele muudatuste tegemise teenistuskohdade koosseisus volikogu kehtestatud palgafondi piires. Kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuse teenistuskohdade liigituse teenistusrühmadeks võib kehtestada kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu või tema volitatud isik.

(6) Riigikogu Kantselei teenistuskohdade koosseisu kehtestab ja teenistuskohdade liigituse teenistusrühmadeks võib kehtestada Riigikogu juhatus, riigi valimisteestistuse teenistuskohdade koosseisu kehtestab Riigikogu Kantselei direktor riigi valimisteestistuse juhi ettepanekul. Vabariigi Presidendi Kantselei, Riigikontrolli, Õiguskantsleri Kantselei ja Riigikohtu teenistuskohdade koosseisu kehtestab ja teenistuskohdade liigituse teenistusrühmadeks võib kehtestada vastava ametiasutuse juht. Esimese ja teise astme kohtute teenistuskohdade koosseisude kehtestamise korra, teenistuskohdade klassifikaatori ja teenistuskohdade liigitamise korra võib kehtestada valdkonna eest vastutav minister, kuulates ära kohtute haldamise nõukoja arvamuse. [RT I, 06.05.2016, 1- jõust. 01.01.2017]

(7) Käesoleva paragrahvi lõigetes 5 ja 6 nimetatud ametiasutuse teenistuskohdade koosseisude kehtestamisel ja teenistuskohdade teenistusrühmadeks liigitamisel lähtutakse käesoleva seaduse § 10 lõike 1 punktis 4 nimetatud Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud korrast.

§ 12. Ametnikueetika nõukogu

(1) Vabariigi Valitsus moodustab Rahandusministeeriumi juurde ametnikueetika nõukogu (edaspidi *eetikanõukogu*), mille tegevuse eesmärk on ametnike põhiväärtuste ja ametnikueetika tugevdamine.

(2) Eetikanõukogu on oma ülesannete täitmisel sõltumatu.

(3) Eetikanõukogu koosseisu kehtestab Vabariigi Valitsus valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul kuni kolmeks aastaks.

(4) Eetikanõukogu kinnitab ametnike eetikakoodeksi ja toetab selle ühetaolist rakendamist.

(5) Eetikanõukogu ülesanded on:

- 1) anda selgitusi ametnike eetikakoodeksi rakendamiseks;
- 2) nõustada ametnikke ja ametiasutusi ametnikueetika küsimustes;
- 3) anda ametniku pöördumisel seisukoht tema teo või käitumise vastavuse kohta ametniku eetikanõuetele;
- 4) analüüsida ametnike eetikakoodeksi rakendamist ja eetikakoodeksi muutmise vajadust;
- 5) osaleda ametnikueetika strateegilisi arengusuundi määravate arengukavade ja õigusaktide koostamisel.

(6) Eetikanõukogul on õigus:

- 1) saada riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuselt oma tööks vajalikku informatsiooni, dokumente ja selgitusi;
- 2) kaasata küsimuste lahendamisse eksperte ja teisi isikuid ning moodustada töörühmi.

(7) Ametnikul on õigus pöörduda selgitustaotlusega eetikanõukogu poole käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud küsimustes.

(8) Eetikanõukogul on õigus keelduda käesoleva paragrahvi lõike 5 punktides 2 ja 3 nimetatud ülesande osas ametniku pöördumisel seisukoha andmisest, kui:

- 1) samas asjas on ametniku suhtes algatatud distsiplinaarmenetlus;
- 2) ametnik ei ole püüdnud küsimust lahendada ametiasutuse siseselt;
- 3) ametnik on pöördunud eetikanõukogu poole teda mitte puudutavas asjas.

(9) Eetikanõukogu täpsemad ülesanded ja töökorralduse alused kehtestab [Vabariigi Valitsus](#)määrusega.

§ 13. Võrdse kohtlemise põhimõte

Ametiasutused peavad tagama teenistusse soovijate ja teenistuses olevate isikute kaitse diskrimineerimise eest, järgima võrdse kohtlemise põhimõtet ja edendama võrdõiguslikkust vastavalt võrdse kohtlemise seadusele ja soolise võrdõiguslikkuse seadusele.

[RT I, 22.12.2021, 3- jõust. 01.04.2022]

2. peatükk Teenistusse võtmine

1. jagu Teenistusse võtmise tingimused

§ 14. Teenistusse võtmiseks esitatavad nõuded

(1) Ametnikuna võib teenistusse võtta vähemalt keskharidusega täieliku teovõimega Eesti Vabariigi kodaniku, kes valdab eesti keelt seaduses või seaduse alusel sätestatud ulatuses.

(2) Ametnikuna võib teenistusse võtta ka Euroopa Liidu liikmesriigi kodaniku, kes vastab seadusega ja seaduse alusel kehtestatud nõuetele. Ametiasutuse juhtimisega, riikliku järelevalve, riigikaitse ja kohtuvõimu teostamisega, riigisaladuse või salastatud välisteabe töötlemisega, riikliku süüdistuse esindamisega või Eesti Vabariigi diplomaatilise esindamisega seotud ametikohale ning ametikohale, kus ametnikul on õigus avaliku korra ja julgeoleku tagamiseks piirata isiku põhiõigusi ja vabadusi, võib nimetada ainult Eesti Vabariigi kodaniku.

(3) Riigikogu Kantselei, Vabariigi Presidendi Kantselei, Riigikontrolli, Õiguskantsleri Kantselei ja Riigikohtu ametnike haridusele, töökogemusele, teadmiste ja oskustele esitatavad nõuded, mis on vajalikud teenistusülesannete täitmiseks, kehtestab vastava ametiasutuse juht. Esimese ja teise astme kohtute kohtuteenistujate haridusele, töökogemusele, teadmiste ja oskustele esitatavad nõuded, mis on vajalikud teenistusülesannete täitmiseks, kehtestab valdkonna eest vastutav minister, kuulates ära kohtute haldamise nõukoja arvamuse. Kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutuse ametnike haridusele, töökogemusele, teadmiste ja oskustele esitatavad nõuded, mis on vajalikud teenistusülesannete täitmiseks, kehtestab kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatamata ametiasutuse juht või tema kõrgemalseisev juht või tema volitusel kantsler võib kehtestada käesoleva seaduse § 10 lõike 1 punktis 1 nimetatud Vabariigi Valitsuse määrusega teenistusülesannete täitmiseks kehtestatud nõudeid täpsustavaid nõudeid ning lisanõudeid isiku teadmiste ja oskustele, kui see on vajalik teenistusülesannete täitmiseks. Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku puhul omab eelnimetatud õigust ametisse nimetamise õigust omav isik.